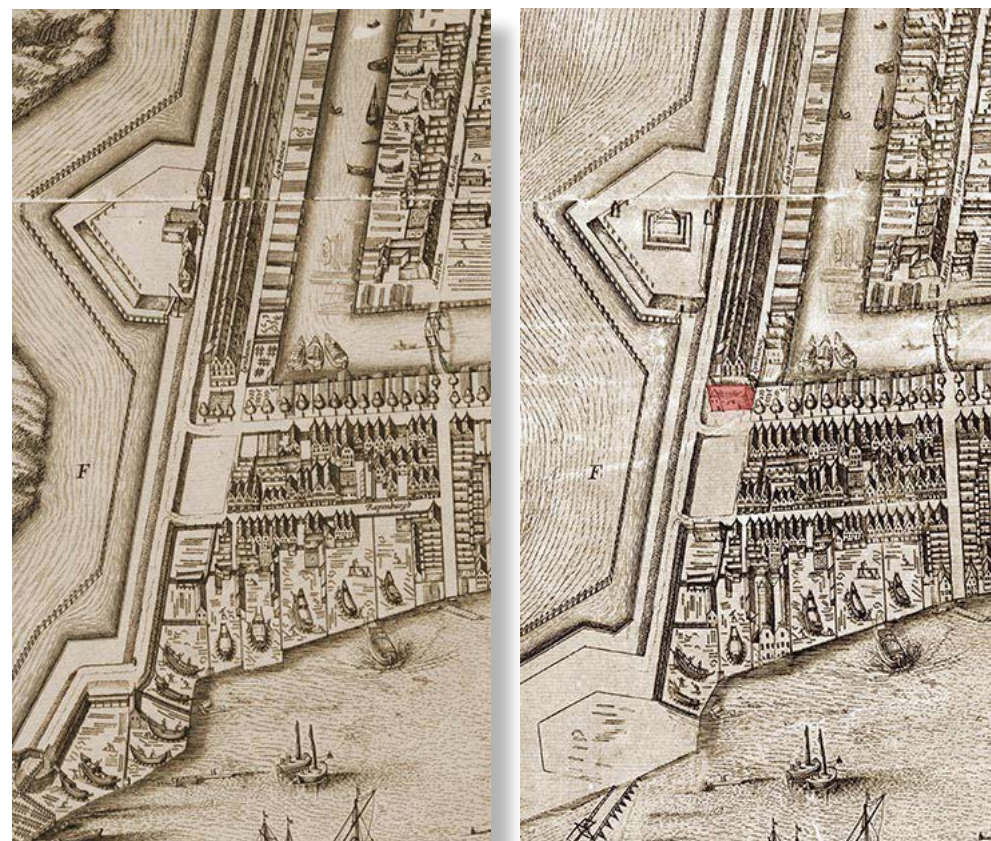

Week 06 - Rapenburgerplein/Café De Druif

Café de Druif op het Rapenburgerplein claimt het oudste café van Amsterdam te zijn. Boven de ingang staat *Distilleerderij 2de klasse 1585* en dat zou dan inderdaad de oudste vermelding van een café zijn, maar...is dat ook waar? Op de kaart van Balthasar Florisz van Berckenrode uit 1625 is nog geen sprake van een etablissement op deze locatie. Pas op de kaart van dezelfde maker uit 1647 zien we de Druif wel afgebeeld. Het verhaal dat dit de stamkroeg van vlootvoogd Piet Hein was, moeten we daarom naar het rijk der fabelen verwijzen, aangezien hij in 1629 overleed en het jaartal 1631 dat genoemd wordt als beginjaar van de likeurstokerij alhier dus meer aannemelijk is.

Door de aanleg van de werkeilanden Uilenburg, Marken en Rapenburg in 1593 schoof de stadsgrens van de Oudeschans op naar de Nieuwe Herengracht. Langs die nieuwe schans kwamen lijnbanen, die te bereiken waren over een pad dat later de Rapenburgerstraat ging heten. Op de eerder genoemde kaart van Balthasar Florisz van 1647 zien we op de onbebouwde plek op de kop van die lijnbanen een dubbel huis verschijnen. Dat moet het begin geweest zijn van li-

Boven: Twee fragmenten uit de kaart van Amsterdam. Links de eerste druk van 1625 en rechts de tweede druk van 1647. In rood: likeurstokerij De Druif
Links: De quizfoto: Rapenburgerplein 10, likeurstokerij en café De Druif

keurstokerij en wijnhandel De Druif die dus zeer waarschijnlijk zijn vergunning niet eerder dan in 1631 verkreeg. De Druif was een distilleerderij 2de klasse. Dat staat voor likeuren, 1ste klasse was jenever.

Op de quizfoto en op de foto hiernaast zien we café de Druif in de tijd dat de Rapenburgerstraat nog reikte tot het Rapenburgerplein. Rechts op de foto is het gebouw op Rapenburgerstraat 2 zichtbaar. Het stamde uit 1833 en de Portugese joden verzorgden hier hun zieken en hun dames op leeftijd. Het gebouw heette in die tijd Mesjib

Boven: Het trotse opschrift boven de ingang van café De Druif. De vestigingsdatum 1585 mag u snel vergeten. Tot 1593 lag deze plek ver buiten de stad.

Rechts: Tot de grote slooppartij voor de IJtunnel liep de Rapenburgerstraat door tot het Rapenburgerplein. Helemaal rechts op de foto gebouw Zonnehoek.

Nefesj oftewel Zielsverkwikking. Vlak voor het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog verhuisde deze instelling naar de Plantagebuurt en het pand werd overgenomen door het Leger des Heils dat hier een opvanghuis voor vrouwen en kinderen inrichtte onder de naam 'Zonnehoek'. Alida Bosshardt - bij ons beter bekend als Majoor Bosshardt - werd hier in 1936 als zuster geplaatst. Vanuit het tehuis liep ze dagelijks naar de Barndesteeg bij de Nieuwmarkt om de aan haar toevertrouwde kinderen naar school te brengen en op te halen.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog kreeg Zonnehoek herhaaldelijk joodse ouders aan de deur die hun kind in veiligheid wilden brengen – Bosshardt bracht er velen naar onderduikadressen. In 1941 werd het Leger door de Duitsers verboden; gebouwen en gelden werden in beslag genomen en de uniformen moesten uit. Het kindertehuis

Rond 1600 brachten Hollandse kooplieden kruiden, specerijen en suiker mee naar Amsterdam. Amsterdamse monniken experimenteerden met die kruiden voor medicinale toepassingen. De drankjes die ze brouwden waren niet erg lekker van smaak, maar door de toevoeging van suiker werden ze al snel populair als genotsmiddel. De toenmalige commercie nam de productie van de dranken over en zo ontstonden de vele likeurstokerijen die Nederland beroemd gemaakt hebben. In 1816 telde Amsterdam tien likeurstokerijen en in 1879 bereikte het zijn hoogtepunt met maar liefst dertig ondernemingen in die branche. De namen van de likeuren spreken nog steeds tot onze verbeelding en zij worden tot op de dag van vandaag vervaardigd door o.a. destilleerderij de Ooievaar van A. van Wees.

ging als particuliere organisatie verder. Er mocht ook niet meer ge-collecteerd worden, maar daar trok de majoor zich niets van aan – er moesten tenslotte monden worden gevoed. Vanuit Zuid-Amerika kreeg ze sigaretten toegestuurd die ze ruilde voor aardappels. Een praktijk waar de directrice van Zonnehoeve het niet mee eens was, want tabak is volgens de regels van het Leger taboe. Die aardappels waren dus besmet. Voortaan verzweeg Bosshardt dus maar hoe ze aan het voedsel kwam.

Boven: Op deze foto uit 1967 staat het pand van De Druif, samen met zijn buurman vrijwel alleen in een kale vlakte.

In 1897 werd de likeurstokerij door een joods horeca-ondernemer overgenomen. Advertentie in het NIW d.d. 26-11-1897 :

“De heer W.A.Muller, heeft de Likeurstokerij en Wijnhandel De Druif, Rapenburgerplein 10, overgenomen. De heer W.A.Muller is door jaren ondervinding op de hoogte der zaak, en zal dus den begunstigers zeker reden tot tevredenheid geven.”

Van oorsprong was de buurt rond likeurstokerij De Druif een joodse buurt. Het verval na de Tweede Wereldoorlog en de sanering i.v.m. de aanleg van de IJtunnel sloegen grote gaten in de bebouwing. Eigenlijk zou ook De Druif gesloopt worden voor de aanleg van de tunnel, maar door een speling van het lot liep het net goed af. De IJtunnel werd iets verlegd en het drankhuis bleef gespaard. Dat gold niet voor de bebouwing rondom (zie foto pag. 32).

Het stuk Rapenburgerstraat erachter verdween met de bouw van de grote nieuwe brandweerkazerne aan de Valkenburgerstraat. Op die plek is nu het parkeerterrein van de brandweer en de Rapenburgerstraat eindigt bij de nieuw aangelegde Anne Frankstraat. Na de herinrichting van plein en omgeving kreeg het café het huisnummer 83 op het Rapenburgerplein. **-RS**

Voor deze aflevering kwamen ontelbaar veel bijdragen binnen, vaak voorzien van afbeeldingen. De tekst werd samengesteld uit bijdragen van Anna Denekamp, Bram Huyser, Maaike de Graaf, Anneke Huijser, Ger Theuns, Jaap Molenaar, Wim Huissen en Ria Scharn die ook de eindredactie van deze aflevering voor haar rekening nam.

